

**การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาใน
การจัดการศึกษาครุศาสตร์ยุค 4.0 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Development of Students' Citizenship Characteristics in
Educational Management under Education 4.0 in
Suan Sunandha Rajabhat University.**

สจิวรรณ ทรรพวุส¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำแนกตามเพศและอายุ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในการจัดการศึกษาครุศาสตร์ยุค 4.0 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 จำนวน 322 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. ความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ เคารพหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ เคารพ กฎ กติกาและกฎหมาย รับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม และภูมิใจในความเป็นไทย

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ จำแนกตามเพศ และอายุโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ในการจัดการศึกษาครุศาสตร์ 4.0 พบว่า หลักสูตรควรมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ และการจัดการศึกษา 4.0 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรเป็นไปตามปรัชญาความเป็นพลเมืองดีและสร้างองค์ความรู้พัฒนาทักษะชีวิตและจิตสาธารณะแก่สังคม รวมทั้งพัฒนาระบบเครือข่ายวิชาชีพครูให้มีความแข็งแกร่งในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองควบคู่กับการประกอบวิชาชีพครูในการจัดการศึกษา 4.0

คำสำคัญ คุณลักษณะความเป็นพลเมือง/การจัดการศึกษา/ครุศาสตร์ 4.0

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

This research aimed to 1) study students' citizenship characteristics in Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University; 2) compare students' opinion towards citizenship characteristics in Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University, classified by students' gender and age; and 3) recommend the guidelines for developing students' citizenship characteristics in Educational Management under Education 4.0, Suan Sunandha Rajabhat University. The samples comprised 322 students at the Faculty of Education (Years 1-5) and 5 experts. The research instruments were questionnaire and interview form. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test and content analysis.

The findings were as follows;

1. Students' citizenship characteristics were found at 'Good' level in overall aspects. When considering each aspect, every aspect were at the 'Good' level, ranking from the most to the least as respecting the equity and human dignity, respecting regulations and law, being responsible for society and morality, and being proud to be Thai.

2. When comparing students' citizenship characteristics according to students' status, classified by gender and age, it was found no difference among them.

3. The guidelines for educational management in forming students' citizenship characteristics under Education 4.0 recommended that the curriculum should develop students' citizenship characteristics in compliance with the desirable graduates' characteristics of the Faculty of Education, under Education 4.0. The practicum and internship should be based on the good citizenship philosophy and life skill knowledge building, having public mind in society, and building the teacher network in order to develop students' citizenship characteristics with the teaching profession in educational management under Education 4.0.

KEY WORDS: CITIZENSHIP CHARACTERISTICS / EDUCATIONAL MANAGEMENT / EDUCATION 4.0

บทนำ

การศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาทุกๆ ด้าน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความ

เจริญงอกงามทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงานและคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้สร้างสรรค์ (ยุคพันธ์ หวานฉ่ำ, 2555, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3)

พ.ศ.2553 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า3)

การพัฒนาคนไทยให้บรรลุเป้าหมายของการสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย และจิตใจนั้น นับว่าสอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งการสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดกับประชาชนเป็นเรื่องแทบทุกประเทศในโลกพยายามผลักดันให้เกิดขึ้น และให้ความสำคัญมาโดยตลอด เพราะต่างตระหนักถึงความจำเป็นและคุณค่าของความเป็นพลเมืองที่จะเป็นเครื่องมือที่จะนำพาประเทศให้เกิดรากฐานของสังคมที่เข้มแข็งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังที่ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์ (2550, หน้า 15) ได้กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองที่ดีเป็นการที่บุคคลมีทัศนคติ ค่านิยม และความประพฤติที่เหมาะสมกับสภาพของสังคม ได้แก่ รู้จักสิทธิและหน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เคารพสิทธิ และปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง ร่วมมือแก้ปัญหาและสร้างประโยชน์ต่อชาติ เป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมและมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ หรือหน้าที่ผู้ปกครองประเทศ แสดงบทบาทหน้าที่ที่สังคมยอมรับ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีความประพฤติดี และมีจิตใจที่ดี มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ รักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความ

สำนึกในความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน และแนวปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้เกิดความสุขต่อตนเองและคนอื่น

การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่สองในด้านการพัฒนาคนไทยยุคใหม่ให้เป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น มีความตระหนักในพลังของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้สงบ ร่วมเย็น มั่นคงโดยการเคารพกติกา หลักความเสมอภาค และภาวะทรภาพ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2553, หน้า3) มียุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ 1) เพื่อพัฒนาการศึกษาที่สร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ในรูปกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ และเปลี่ยนความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะรอบด้านเพื่อประโยชน์ของตนเอง สังคมประเทศ ไปจนถึงเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ 2) เพื่อเสริมสร้าง/ฝึกฝนคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงเปลี่ยนผ่าน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเป็นแบบอย่างที่ดี มีพลังในสังคม สำหรับทำหน้าที่หล่อหลอมปลูกฝังอุปนิสัย ค่านิยมความเป็นพลเมืองให้กับเด็กและเยาวชนได้ลึกซึ้งและแนบคาย 3) เพื่อจุดประกายให้ทุกส่วนของสังคมร่วมสร้างความเป็นพลเมือง โดยใช้สื่อสารการตลาดเพื่อสังคมเป็นกลไกในการขับเคลื่อน

สถาบันการศึกษาทุกระดับตระหนักถึงการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียนและนักศึกษา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครู ในการสร้างนักศึกษาต้นแบบในการเป็นพลเมืองที่ดี และมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่จะสำเร็จ

การศึกษาไปประกอบวิชาชีพครูในภูมิภาคต่างๆ ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอการยกระดับคุณภาพครูในศตวรรษที่ 21 ที่สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2557, หน้า 11) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะครูที่มีคุณภาพ คือ 1) เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู และผู้ให้ 2) มีความรู้ ความสามารถและทักษะการจัดการเรียนรู้ 3) มีทักษะสื่อสาร 4) อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 5) ตื่นรู้ ทันสมัยทันเหตุการณ์ 6) ตามทันเทคโนโลยีและข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิทยาการและความรู้ 7) สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน 8) ใฝ่คว้าและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง 9) เป็นแบบอย่างทางคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม 10) รู้แลเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นคนไทยที่หลากหลาย 11) ภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก 12) ยอมรับและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 13) มีความพร้อมและปรับปรุงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและประชาคมอาเซียน ซึ่งการที่ครูจะมีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกนั้น การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองแก่นักศึกษาครูจึงมีความสำคัญที่จะทำให้ให้นักศึกษาเป็นครูที่มีคุณภาพที่เทียบพร้อมด้วยความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

บทบาทหน้าที่พลเมืองของคนไทยปรากฏให้เห็นชัดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เป็นช่วงที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัตซับซ้อนมากกว่าเดิมหลายเท่าตัว รวมถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองอย่างสูง (สายชล สัตยานุรักษ์, 2555 อ้างอิงใน กัญจน์ แสงรุ่ง, 2559) หน้า 45) ความอ่อนแอของสังคมดังกล่าวจะสะท้อนถึงการที่พลเมืองไม่สามารถเข้าใจสถานะของความเป็นพลเมืองของตน ขณะเดียวกันประเทศไทยได้มุ่งสู่ประเทศไทย 4.0 เพื่อพัฒนาสู่ยุคที่จะทำให้เป็นยุค

เศรษฐกิจใหม่ มีรายได้สูงขึ้น การศึกษา 4.0 เป็นส่วนที่มีความสำคัญที่จะทำให้ก้าวผ่านเข้าสู่โลกแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมิใช่เพียงแค่ได้รับความรู้ แต่ต้องเป็นผู้สร้างนวัตกรรมใหม่ มีวิถีชีวิตใหม่ ที่สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลง ความเป็นพลเมืองของเยาวชนและนักศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเอื้อต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ โดยผ่านระบบการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมการสร้างความเป็นพลเมืองคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นสถาบันผลิตครูที่จะสำเร็จการศึกษาไปทำหน้าที่ครูให้กับประเทศชาติ นอกจากบัณฑิตครูจะต้องมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู และหากเปรียบพร้อมด้วยการเป็นพลเมืองดี ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาเยาวชนและสังคมต่อไป ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในการจัดการศึกษาครุศาสตร์ยุค 4.0 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำแนกตามเพศและอายุ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในการจัดการศึกษาครุศาสตร์ยุค 4.0 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

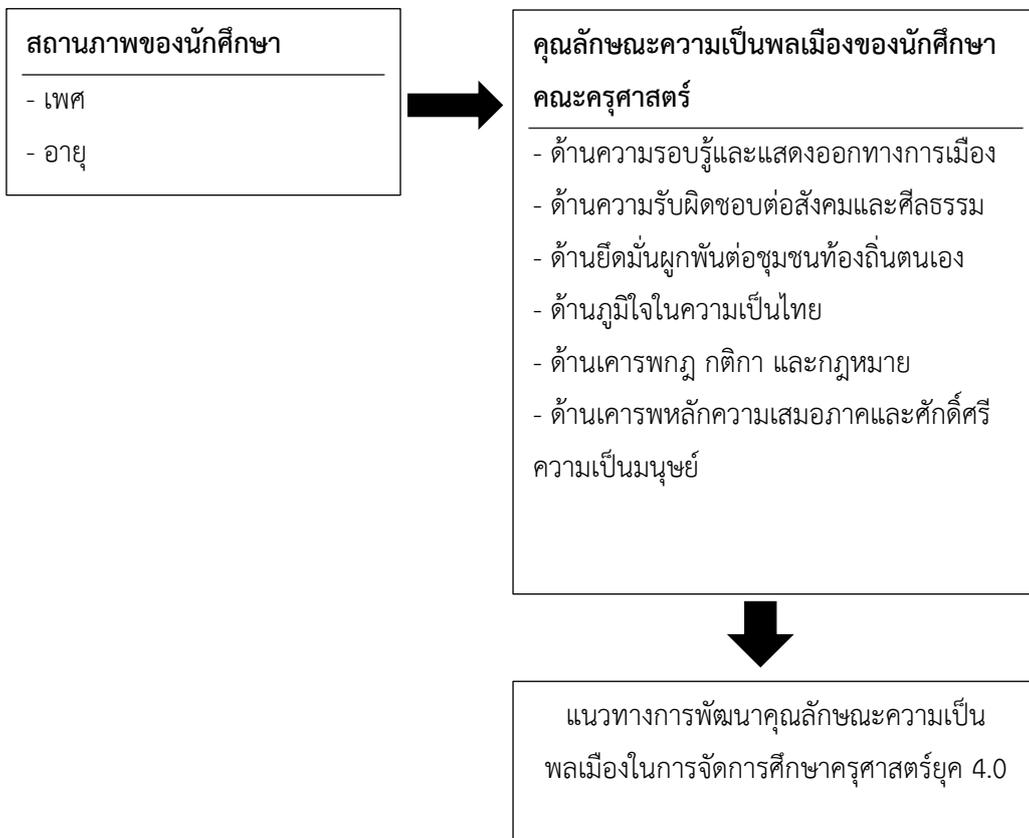
สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามสถานภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง คุณลักษณะบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์ ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง การจัดการศึกษาครุศาสตร์ และพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 ประมวลเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรกลุ่มที่ 1 นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ชั้นปีที่ 1- ปีที่ 5 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,936คน

กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน

(Krejcie & Morgan) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 322 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปี ดังนี้ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 58 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 55 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 82 คน ชั้นปีที่ 4 จำนวน 55 คน และชั้นปีที่ 5 จำนวน 72 คน

1.2 ประชากรกลุ่มที่ 2 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในการจัดการศึกษาครุศาสตร์ 4.0 จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.2.1 สำเร็จการศึกษาอย่างต่ำระดับปริญญาโททางการศึกษา

1.2.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารกิจการนักเรียน/นักศึกษา หรือ/และ

1.2.3 จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต/แนวทางการศึกษา 4.0

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะเครื่องมือวิจัย

2.2.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของนักศึกษา ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

2.2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในการจัดการศึกษาครุศาสตร์ยุค 4.0 ครอบคลุม 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) ด้านฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3) ด้านกิจการนักศึกษา และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมเครือข่ายวิชาชีพครู

2.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

แบบสอบถาม ดำเนินการสร้างและพัฒนาโดย

1) ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง การ

จัดการศึกษาครุศาสตร์ บริบทที่เกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมือง การจัดการศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ยุค 4.0 และมาตรฐานวิชาชีพครู แล้วสร้างแบบสอบถามตามลักษณะที่กำหนดโดยใช้ข้อคำถามตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้

2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item – Objective Congruence) โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3) ปรับแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าโดยภาพรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.941

4) จัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสร้างและพัฒนาโดย

1) กำหนดประเด็นสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และผลการวิจัยเชิงปริมาณ

2) นำแบบสัมภาษณ์ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

3) ปรับปรุงเครื่องมือเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขอความอนุเคราะห์ให้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ออกจดหมายขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม กับนักศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการสร้างพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในการจัดการศึกษาครุศาสตร์ 4.0 สำหรับแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 322 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาร้อยละ 100.00 ส่วนการสัมภาษณ์นัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์แล้ว สัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา จำแนกตามเพศและอายุโดยใช้สถิติ t-test (Independent)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยขอเสนอโดยสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1.1 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นรายด้านและรวมด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเคารพหลักความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพกฎ กติกาและกฎหมาย รับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม และภูมิใจในความเป็นไทย ดังตารางที่ 1

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความรู้และแสดงออกทางการเมือง	3.96	.568	มาก
2. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม	4.10	.571	มาก
3. ด้านยึดมั่นผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง	3.84	.685	มาก
4. ด้านภูมิใจในความเป็นไทย	4.03	.585	มาก
5. ด้านเคารพกฎ กติกา และกฎหมาย	4.13	.608	มาก
6. ด้านเคารพหลักความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	4.29	.584	มาก
โดยภาพรวม	4.00	.485	มาก

จากตารางที่ 1 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.00, S.D. = .485) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ ด้านเคารพ

หลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (\bar{X} = 4.29, S.D. = .584) ด้านเคารพ กฎ กติกา และกฎหมาย (\bar{X} = 4.13, S.D. = .608) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านยึดมั่นผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง (\bar{X} = 3.84, S.D. = .685)

1.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นรายด้านและรายข้อ ดังนี้

1.2.1 ด้านความรู้และแสดงออกทาง การเมือง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หาก พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ได้แก่ รักษาความมั่นคงของชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ รับผิดชอบในสิทธิของตนในระบอบ ประชาธิปไตย สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ทาง การเมืองที่เปลี่ยนแปลง และที่มีข้อที่อยู่ในระดับปาน กลาง 4 ข้อ ได้แก่ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ การเมืองและการปกครองท้องถิ่น เสนอแนะแนวทาง แก้ปัญหาทางการเมืองการปกครอง และติดตามความ เคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและ ศิลธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หาก พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ประพฤติตนตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือให้ ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐาน ของการมีศีลธรรม และยึดมั่นในระบบคุณธรรมและ จริยธรรมที่ดีงาม

1.2.3 ด้านยึดมั่นผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นของ ตนเอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หาก พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ตระหนักในหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีของ ชุมชนท้องถิ่น มีมนุษยสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่นของ ตนเอง มีจิตวิญญาณในการอนุรักษ์และเผยแพร่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วม กิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น

1.2.4 ด้านภูมิใจในความเป็นไทย พบว่า โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ กตัญญูต่อพ่อแม่ และผู้มีพระคุณซึ่งเป็นแบบอย่างของความเป็นไทยส่วน

มีข้อที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ใช้ภาษาไทยสื่อสารให้ ถูกต้องแสดงถึงความเป็นไทย ร่วมมือในการสนับสนุน ประเพณีไทยและประเพณีพื้นบ้าน และมีส่วนร่วมใน กิจกรรมที่แสดงถึงความเป็นไทย

1.2.5 ด้านเคารพกฎ กติกา และกฎหมาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ เคารพในสิทธิของ ผู้อื่นเคารพในกฎ กติกา และยอมรับผลที่เกิดจากการ ละเมิดกฎ กติกา ตระหนักในการใช้สิทธิ เสรีภาพบน รากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนาปฏิบัติตาม กฎหมายของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติตน ตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

1.2.6 ด้านเคารพหลักความเสมอภาค และ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ได้แก่ เคารพในความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม ตระหนักในความเสมอภาคของความเป็น มนุษย์ ให้ความสำคัญในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และส่งเสริมความเท่าเทียมของบุคคลในสังคม ในฐานะ เป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอภาคกัน

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน สุนันทา จำแนกตามเพศและอายุพบว่า ไม่มีความ แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จำแนกตามเพศ

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง	เพศ				t	Sig	ความหมาย
	ชาย		หญิง				
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. ด้านความรู้และแสดงออกทางการเมือง	3.83	.579	3.54	.547	.184	.668	ไม่แตกต่าง
2. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม	4.01	.695	3.78	.672	.553	.458	ไม่แตกต่าง
3. ด้านยึดมั่นผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง	4.16	.547	4.07	.579	.195	.659	ไม่แตกต่าง
4. ด้านภูมิใจในความเป็นไทย	4.15	.555	3.99	.591	.265	.607	ไม่แตกต่าง
5. ด้านเคารพกฎ กติกา และกฎหมาย	4.19	.574	4.11	.619	.623	.431	ไม่แตกต่าง
6. ด้านเคารพหลักความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	4.34	.531	4.27	.603	1.067	.303	ไม่แตกต่าง
โดยภาพรวม	4.11	.469	3.96	.485	.065	.813	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะ และความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยภาพรวมจำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านได้แก่ ด้านความรู้และแสดงออกทางการเมือง ด้านความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคมและศีลธรรม ด้านยึดมั่นผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ด้านเคารพกฎ กติกา และกฎหมาย และด้านเคารพหลักความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จำแนกตามอายุ

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง	อายุ				t	Sig	ความหมาย
	ต่ำกว่า 20 ปี		ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป				
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. ด้านความรู้และแสดงออกทางการเมือง	3.56	.457	3.63	.591	3.459	.604	ไม่แตกต่าง
2. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม	3.97	.583	3.81	.704	4.146	.063	ไม่แตกต่าง
3. ด้านยึดมั่นผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง	4.16	.537	4.08	.579	.184	.508	ไม่แตกต่าง
4. ด้านภูมิใจในความเป็นไทย	4.21	.512	3.99	.594	1.146	.185	ไม่แตกต่าง
5. ด้านเคารพกฎ กติกา และกฎหมาย	4.28	.561	4.10	.614	.117	.732	ไม่แตกต่าง
6. ด้านเคารพหลักความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	4.44	.448	4.25	.608	6.104	.074	ไม่แตกต่าง
โดยภาพรวม	4.10	.408	3.98	.499	2.813	.095	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยภาพรวมจำแนกตามอายุไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านได้แก่ ด้านความรู้และแสดงออกทางการเมือง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม ด้านยึดมั่นผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ด้านเคารพกฎ กติกา และกฎหมาย และด้านเคารพหลักความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในการจัดการศึกษา ครุศาสตร์ 4.0 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า หลักสูตรควรมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตครุศาสตร์ที่พึงประสงค์และการจัดการศึกษา 4.0 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรเป็นไปตามปรัชญาความเป็นพลเมือง และมาตรฐานวิชาชีพครู ส่วนกิจการนักศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสืบค้นและสร้างองค์ความรู้ พัฒนาทักษะชีวิต และจิตสาธารณะแก่สังคม รวมทั้งพัฒนากระบวนการเครือข่ายวิชาชีพครูให้มีความแข็งแกร่งในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองควบคู่กับการประกอบวิชาชีพครูในการจัดการศึกษา 4.0

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยภาพรวมทุกด้านและรายด้านมีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้และแสดงออกทางการเมือง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม ด้านยึดมั่นผูกพันต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ด้านเคารพกฎ กติกาและกฎหมาย และด้านเคารพหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในยุค 4.0 กล่าวคือ ความ

เป็นพลเมืองที่ดี หมายถึง การที่บุคคลเป็นผู้มีทัศนคติ ค่านิยม และความประพฤติที่เหมาะสมกับสภาพสังคม ได้แก่ รู้จักสิทธิหน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ปฏิบัติในสิ่งถูกต้อง เคารพสิทธิและปฏิบัติตามกฎหมาย ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ หรือหัวหน้าผู้ปกครองประเทศ แสดงบทบาทของหน้าที่ที่สังคมยอมรับเป็นผู้มีจิตสำนึกในการพัฒนาประเทศและพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความรู้ดี มีความประพฤติที่ดี และมีจิตใจที่ดี มีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อ รักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความสำนึกในความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน และปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดความสุขต่อตนเองและคนอื่น (ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์:2550 หน้า 15) ขณะเดียวกันการจัดการศึกษาครุศาสตร์ได้คำนึงถึงยุทธศาสตร์ พัฒนาทางการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน โดยระดับอุดมศึกษาส่งเสริมการสร้างนิสิต นักศึกษาให้เป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพ กติกา มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยลงมือปฏิบัติเพื่อความเป็นพลเมืองในวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ให้สถาบันการศึกษาที่มีสภาพในการเลือกใช้วิธีการ และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมือง โดยหน่วยงานต้นสังกัดจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 6-9) นอกจากนี้การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา ในการพัฒนานักศึกษาจะต้องกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตครุศาสตร์ การเป็นพลเมืองและพลโลก และการเป็นผู้ประกอบการ/ผู้สร้างงาน ตามทิศทางและนโยบายอุดมศึกษากับการขับเคลื่อนประเทศ ประกอบกับการศึกษา 4.0 ให้มีความสำคัญกับการพัฒนา มนุษย์ การใช้และต่อยอดองค์ความรู้ พัฒนาการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การก้าวทันการเปลี่ยนแปลง พร้อมกับปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นพลเมืองไทยสู่ความเป็นไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นพลเมืองโลก (พรชัย เจตมาตาม และคณะ, 2560, หน้า 11-13) คณะครุศาสตร์จึงได้จัดการศึกษาพัฒนา

ครอบคลุมทั้งในส่วนของมาตรฐานวิชาชีพครู ยุทธศาสตร์พัฒนาทางการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ทิศทางนโยบายอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง และการศึกษา 4.0

2. จากการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เป็นศาสตร์เกี่ยวกับศิลปะ และวิทยาการการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ ผลิตครูใหม่ หรือเตรียมครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการ สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาคนทั้งในวัยเรียน และนอกวัยเรียนให้มีคุณภาพสามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนผนวกกับสถาบันผลิตครูจะต้องกำหนดแนวทางการเตรียมนักศึกษาครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่จำเป็น พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้คณาจารย์ไม่ว่านักศึกษาจะมีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน แต่มีเป้าหมายเดียวกัน ในการที่จะผลิตครูให้มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ ประกอบกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางครูไทย 4.0 ที่จะต้องพัฒนาควบคู่กันไป ซึ่งดิเรก พรสีมา (2560, หน้า 1) ได้กล่าวถึงครูไทย 4.0 จะใช้สมรรถนะที่ครูมีอยู่ในการทำให้นักเรียนกลายเป็นนักเรียน 4.0 ด้วยการเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำให้นักเรียนรับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผนวกกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการพัฒนาทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม คารวธรรม การสร้างเสริมสุขภาพอนามัย การเป็นพลเมืองดีของประเทศ และโลก ในขณะที่คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรมนั้นเป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่นักศึกษาครูพึงมีในยุค 4.0 และสอดคล้องกับสมรรถนะครูไทยในศตวรรษที่ 21 ที่ฉัตรชัย

หวังมีจึงมี และองอาจ นัยพัฒน์ (2560, หน้า 56-57) พบว่า ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับการเป็นครูมีจิตวิญญาณครู โดยเฉพาะการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สำคัญต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม

นอกจากนั้นการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเป็นหนึ่งในหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้ถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพพลเมือง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า รัฐต้องดำเนินการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย หรือลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างให้คนไทยเป็นพลเมืองที่ดี ประกอบกับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ถึงจะมีสถานภาพแตกต่างกัน จากการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาในคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม พบว่านักศึกษาตระหนักโดยมีความคิดเห็นและปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงถึงความเป็นพลเมืองที่ดีที่สอดคล้องกัน อาทิ ร่วมกิจกรรมค่ายอาสาเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และทำประโยชน์เพื่อสังคม เคารพสิทธิผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งภาคภูมิใจในความเป็นไทย สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย

3. จากแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในการจัดการศึกษา ครุศาสตร์ยุค 4.0 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ควรพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน บูรณาการความรู้แบบองค์รวมและสมดุล ผ่านการใช้เทคโนโลยีด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) พัฒนาสู่นวัตกรรมใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ซึ่ง

สอดคล้องกับอภิธาน ปรัชญาพหุทธิ (2561, บทคัดย่อ) พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูในการศึกษายุค 4.0 ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องเข้าใจมิติทัศน์เกี่ยวกับพลเมืองในการพัฒนานักศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษา 4.0 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะครุศาสตร์ได้ยึดแนวทางการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ในส่วนของวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ข้อ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ กล่าวคือ ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, หน้า ๑,๓) ซึ่งในส่วนของการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมความเป็นพลเมืองในการจัดการศึกษา 4.0 นั้น มีความสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559, หน้า 23) ได้ทำงานวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ผลการศึกษาพบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติจริงจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างหลากหลาย คือการสอนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เทคนิคการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างหลากหลายเน้นวิธีสอนเชิงรุก เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และทักษะผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และฝึกปฏิบัติ ส่วนบทบาทครูคือผู้ชี้แนะ สนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก ให้เกิดกิจกรรม เป็นต้น สำหรับการประเมินผล ประเมินทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมให้เป็นไปตามหลักสูตรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน

และหลังเรียน อย่างไรก็ตามแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในการจัดการศึกษาศรีศาสตร์ 4.0 ยังพบว่า การจัดการศึกษาของหลักสูตรศรีศาสตร์ 4.0 เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองแก่นักศึกษาคควรให้เครือข่ายวิชาชีพครูเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเครือข่ายวิชาชีพครูจะเป็นส่วนที่มีความสำคัญ ในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และวิทยาการสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู และความเป็นพลเมืองที่ดีแก่นักศึกษา โดยการสำรวจและวิเคราะห์กิจกรรมตามหลักสูตรแนวทางการศึกษา 4.0 ว่ามีกิจกรรมสร้างความเป็นพลเมืองใดที่ควรให้เครือข่ายมาร่วมพัฒนา รวมทั้งจัดทำแผนการดำเนินงานและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในการจัดการศึกษา ศรีศาสตร์ ยุค 4.0 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผู้วิจัยมีข้อเสนอในการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรจัดทำเป็นนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีแก่นักศึกษาทุกคณะวิชาที่สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนการศึกษาแห่งชาติ การจัดการศึกษา 4.0 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร และมาตรฐานวิชาชีพ ในส่วนคณะครุศาสตร์ควรรับนโยบายมาจัดทำยุทธศาสตร์สู่การดำเนินการกิจที่ส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในการจัดการศึกษา 4.0 ให้ครอบคลุมและต่อเนื่อง

1.2 คณะครุศาสตร์ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักศึกษา แก่คณาจารย์และบุคลากรของคณะ ในการพัฒนาหลักสูตรออกแบบการ

จัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และ
กิจกรรมนักศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนานักศึกษาในทิศทาง
เดียวกันและเชื่อมโยงอย่างสมดุล

1.3 คณะครุศาสตร์ควรร่วมมือกับเครือข่าย
วิชาชีพครู ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองนักศึกษาด้วย
กิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งในหลักสูตรและเสริมหลักสูตร
ครุศาสตร์ตามแนวทางการศึกษา 4.0 โดยพัฒนาในด้านที่
สำคัญ ได้แก่ ด้ายความรอบรู้และแสดงออกทางการเมือง
ความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม เคารพกฎ กติกา
และกฎหมาย รวมทั้งเคารพหลักความเสมอภาคและ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีการติดตามประเมินอย่าง
เป็นรูปธรรม เพื่อการพัฒนากิจกรรมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการ
เรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะและคุณลักษณะความเป็น
พลเมืองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เขตกรุงเทพมหานคร

2.2 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการ
บริหารกิจการนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
ของนักศึกษาสู่การประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐาน
วิชาชีพและสู่สากล

2.3 ควรศึกษาการสร้างและพัฒนากระบวนการ
ทำงานเครือข่ายวิชาชีพครูในการร่วมพัฒนาความเป็น
พลเมืองของนักศึกษาครูด้วยนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
วิชาชีพครู และความเป็นพลเมืองไทย

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561. กรุงเทพฯ:
คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2560). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขา
ศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี). (ออนไลน์) 16 ตุลาคม 2560 (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2561) จาก
http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews6/education5year_m1.pdf
- กัญจน์ แสงรุ่ง. (2559). การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์. 11(21)
มกราคม-มิถุนายน:43-54.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยพัฒน์. (2560). “สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนเปลี่ยนสมรรถนะ”. ใน
Journal of HRintelligence. 12(2), 47-63.
- ดิเรก พรสีมา. (2560). **ครูไทย 4.0**. (ออนไลน์) 21 พฤศจิกายน 2560 (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2561) จาก
http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=46603&Key=news_research
- ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). **สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้
นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคัมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชัย เจดามานและคณะ. (2560). **การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประชาธิปไตย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21**. (ออนไลน์) 12
ตุลาคม 2560 (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2561) สืบค้นจาก
https://www.krcoobannok.com/news_file/p81770250746.pdf.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). **การบริหารการศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี.

.....
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2559). รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). “ข้อเสนอการยกระดับครูไทยในศตวรรษที่ 21” ในเอกสาร
ประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัดการณ์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย” (6-8 พฤษภาคม 2557) หน้า 11-115
กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.
2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2561). รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการผลิตครูเพื่อรองรับการศึกษายุค 4.0. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.